

“для экзакции индуктовой из знатных природных й оседлых, искусных к тому малороссиян”. Ці екзактори повинні були збирати індукту та віддавати її до Військового скарбу⁵.

Таким чином, митна справа на Гетьманщині протягом другої половини XVII - початку XVIII ст. набула самобутніх форм, притаманних саме цій території, і стала своєрідним елементом української автономії. Вона продовжувала розвиватися до остаточного скасування автономії Гетьманщини російським урядом.

¹ Антонов А.Л., Маслійчук В.Л., Парамонов А.Ф. История Харьковского городского самоуправления 1654-1917 гг. – Х., 2004. - С.36-37.

² Лицьева Е.В. Таможенное дело Гетманщины во второй половине XVII в. // Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. - №6. - 2003. - С.229-237.

³ Акты Юго-Западной России. - Т.10. - СПб., 1878. - С.449.

⁴ Горобець В.М. Присмерк Гетьманщини: Україна в роки реформ Петра I. - К., 1990. - С.243.

⁵ Лицьева О.В. Митна політика Гетьманщини в першій половині XVIII ст. // Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. - №6. - 2003. - С.237-243.

Федченко Л.А., асистент

ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДОЗНАВЕЦЬ МИКОЛА СУМЦОВ

Бершов І., студент групи Юм-73

В історії української фольклористики та етнографії Миколі Федоровичу Сумцову (1854–1922) належить визначне місце дослідника-енциклопедиста. Високо поцінував харківського професора Іван Франко: “Невтомимий проф. Сумцов, котрому при деяких хибах його наукового методу все-таки треба признати велику заслугу як одному з немногих тепер російських учених, що систематично обробляють південно-російську літературу і фольклористику, що южноруські матеріали ставлять усе вихідною точкою і головною основою своїх праць...”

Сумцов, непогано орієнтуючись у сучасних йому європейських теоріях і напрямках розвитку гуманітарної науки, використовуючи набутки різноманітних підходів до аналізу мови, фольклору, обрядів та звичаїв, літератури, визнавав за недоцільне методологічне самообмеження – це як тупцювання на місці. Зокрема, у розвідці “Миша в народній словесності” вчений чітко заявив про свою наукову позицію щодо студіювання конкретного неоднозначного матеріалу, закоріненого в архаїчних пластах народної традиційної культури.

Наукові праці М.Ф.Сумцова, що стосуються проблем міфу, символу в їхніх взаєминах із фольклором, ритуалом, обрядовістю та звичаєвістю, й досі осмислені мало.

У студентський час М.Ф.Сумцов написав “Нарис історії християнської демонології”, одержав за неї золоту медаль, проте робота не була опублікована, її заборонила цензура, через чотири роки видрукувано лише один розділ: “Нарис історії чаклунства в Західній Європі” (1878). Молодий дослідник з’ясовував генезу нечистої сили (звідки взялася віра в неї) та як “повстала у християнських народів ідея про чорта у зв’язку з демонічними елементами, запозиченими від язичництва. Згодом М.Ф.Сумцов створив ряд інших праць, що стосуються міфології/демонології, окремих її тем, образів тощо.

У науковій спадщині М.Ф.Сумцова можна простежити певну закономірність – до деяких тем, проблем, постатей вчений звертався неодноразово впродовж усього творчого життя. Скажімо, його перу належать десятки розвідок, присвячених Т.Г.Шевченку, понад два десятки студій, присвячених О.Потебні. З-поміж “наскрізних” тем, що хвилювали дослідника чи не найбільше, була тема українського весільного обряду, його релігійно-міфологічного, символічного та реалістично-побутового значення. А в українському весіллі “домінуючою формою були вірування й обряди докласового суспільства”. Отже, наукова праця М.Ф.Сумцова у галузі дослідження міфу, символу насамперед в обрядовій сфері виявила чимало значного матеріалу “культурних пережитків”. Вчений не розглядав фольклор лише як продукт і пережиток минулих епох, що дістався нинішньому поколінню у спадок уже в більше або менше зруйнованому вигляді. Тому несправедливо закидати М.Ф.Сумцову, що в його “розумінні народна творчість була не живим процесом, а своєрідним пережитком, витвором давнини”. Завдяки різноманітним науковим підходам до дослідження міфології, обрядовості, фольклору М.Ф.Сумцову вдалося

українську багатовікову спадщину розглянути в широкому міжнародному контексті, виявити та прокоментувати традиційні явища національної культури як самобутні. Сумцов багато зробив для організації бібліотек і музеїв; він був одним з засновників Харківської громадської бібліотеки (тепер Державна наукова бібліотека ім.В.Короленка). З 1995 р. в Харківському історичному музеї, який є правонаступником Музею Слобідської України, щорічно проводяться Сумцовські читання. У серпні 2004 р. М.Ф.Сумцову була відкрита меморіальна дошка по вул. Університетська, 13, де раніше знаходився один із корпусів університету. Дослідження М.Ф.Сумцова не досягли великого успіху, тому що вони дуже часто суперечать один одному. Таким чином, як теоретик Сумцов не зробив великого внеску в науку, але його дослідження досі зберігають свою цінність як багате зібрання матеріалів, важливе першоджерело і бібліографічний опис.

Наук. кер. – доц. Звагельський В.Б.

ДО БІОГРАФІЇ ІВАНА МІРНОГО

Власенко В.М., к. істор. н., доцент

Минулого року виповнилося 135 років від дня народження активного діяча національно-визвольного руху початку ХХ ст., Української революції 1917-1921 рр. та еміграції міжвоєнного періоду, юриста, журналіста, викладача, нашого земляка Івана Івановича Мірного. Донедавна його ім'я залишалося маловідомим не тільки широкому загалу, але і науковцям. Вкрай невелику інформацію про нього можна знайти в енциклопедично-довідкових виданнях. При цьому вказується, що І.Мірний був родом з Харківщини¹. Лише у некролозі та статтях про померлого, опублікованих у паризькому тижневику "Тризуб", повідомлялося про те, що Іван Іванович народився в одному із сіл Сумського повіту Харківської губернії². Справжнє місце народження нашого земляка поки що невідоме, пошук триває.

Народився Іван Іванович 30 серпня 1872 р. Вищу освіту здобув 1898 р. у Петербурзькому університеті, закінчивши юридичний факультет. Фахову діяльність розпочав у місцевих установах Міністерства фінансів. Спочатку працював податковим інспектором в